

Productschap Diervoeder

VERGADERING : OPENBAAR BESTUUR
DATUM : 28 NOVEMBER 2006
AGENDAPUNT : 8f
BIJLAGE : OB-06-51

BETREFT **Project I.5: Databank risicobeoordelingen voedermiddelen (DRV)**

In de bijlage zijn de opzet, de werkwijze en de baten en lasten van het in de titel genoemde projectplan opgenomen, in overeenstemming met de strategische toekomstverkenning PDV 2010. Dit project dient in samenhang met de projecten I.1, I.2 en I.4 worden beoordeeld.

ADVIES

De Commissie Kwaliteitsbeleid Diervoedersector (CKD), het Centraal College van Deskundigen Diervoedersector (CCvDD) en de Sectorcommissie Landbouwhuisdiervoeders (SCLV) adviseren positief, met dien verstande dat het CCvDD nog wel kennis wil nemen van de finale kostenbegroting en de retributies. Het standpunt wordt ter vergadering meegedeeld.

In de SCLHV is door leden namens de mengvoederindustrie de vraag gesteld over nut en noodzaak van de DRV. Vanuit de ketenpartijen (zuivel, vlees en eieren) werd nadrukkelijk gewezen op het belang van de database vanwege de transparantie naar de vervolgschakels, terwijl databanken van bedrijven zelf deze transparantie niet bieden. De ketenpartijen verbinden geloofwaardigheid van en vertrouwen in de kwaliteitsborging nadrukkelijk aan deze gewenste transparantie. Tevens biedt deze databank (nog steeds) een handreiking aan bedrijven voor het uitvoeren van hun bedrijfsspecifieke risicobeoordeling, is het een referentie voor de auditoren van de certificatie-instellingen én geeft het openheid naar niet alleen de vervolgschakels, maar ook naar de overheid (m.n. VWA).

Het Dagelijks Bestuur adviseert positief met dien verstande dat halverwege de looptijd van het project nog een tussenevaluatie plaatsvindt.

FINANCIËLE ASPECTEN

Bij de dekking van de lasten is de toepassing van het profijtbeginsel nagestreefd. De directe kosten, maar ook de indirecte kosten i.v.m. ondersteuning vanuit het apparaat zijn toegerekend. De lasten moeten gedekt worden uit een retributie die de GMP⁺ - gecertificeerde bedrijven (ca. 7.000) afdragen.

Het volledig toepassen van het profijtbeginsel zou er toe leiden, dat de retributietarieven voor het GMP⁺-certificatieschema in 2007 met 50% zouden moeten stijgen, als gevolg van het toerekenen van de kosten voor de basisvoorziening en de projecten V.1 en project V.3 m.b.t. informatievoorziening en sectorcommunicatie. Hoewel een stijging van de retributietarieven in de toekomst noodzakelijk is, is er voor gekozen om deze gefaseerd door te voeren. Met ingang van 1 januari 2007 worden de retributietarieven met 20% verhoogd.

SOCIALE CONSEQUENTIES

-

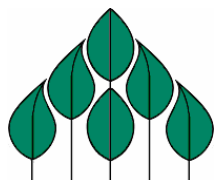
VOORSTEL

Voorgesteld wordt de bijlage goed te keuren onder voorwaarde dat tussentijds een evaluatie plaatsvindt.

COMMUNICATIE

-

BIJLAGE(N) : 1

Projectplan

Programma	:	I: Diervoederkwaliteit en –veiligheid	
Programmaleider	:	Johan den Hartog	
Projecttitel + nr.	:	Databank risicobeoordeling voeder- middelen	I-5
Projectleider	:	Machiel Blok	
Versie	:	2006, finaal (28 november 2006)	
Looptijd	:	2006 – 2009	

INHOUDSOPGAVE

1. UITGANGSITUATIE	2
2. VRAAGANALYSE EN -STELLING.....	2
3. DOEL- EN TAAKSTELLING	2
4. BELANGHEBBENDE PARTIJEN	3
5. RANDVOORWAARDEN EN AFBAKENING	3
6. AANPAK, WERKWIJZE EN FASERING.....	4
6.1 ALGEMEEN.....	4
6.2 ACTIVITEITEN IN 2006.....	4
6.3 ACTIVITEITEN IN 2007 EN DAARNA.....	4
7. ORGANISATIE	6
8. COMMUNICATIE	6
9. BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN.....	7

1. Uitgangssituatie

In de Strategische toekomstverkenning PDV 2006-2010 (november 2005) is vastgesteld dat de activiteiten van het Productschap Diervoeder (PDV) worden ingebed in programma's en daarvoor te rangschikken projecten.

Binnen het Programma I: Diervoederkwaliteit en –veiligheid 2006 – 2009 is voorzien in het beheer en onderhoud van een Databank Risicobeoordelingen Voedermiddelen (DRV) als onderdeel van het GMP⁺-certificatieschema diervoedersector 2006.

2. Vraaganalyse en -stelling

Diervoederbedrijven zijn wettelijk verplicht er voor zorg te dragen dat de producten die zij afleveren veilig zijn voor het dier en de mens (consument van het dierlijke product). Deelnemers aan het GMP⁺-certificatieschema diervoedersector 2006 kunnen deze verplichting invullen door voor deze producten een gevarenanalyse of risicobeoordeling uit te voeren.

Een GMP⁺-gecertificeerd bedrijf mag sinds 2003 geen voedermiddelen produceren of inkopen als deze niet in de Databank Risicobeoordelingen Voedermiddelen (DRV) zijn opgenomen. In deze databank zijn generieke risicobeoordelingen van voedermiddelen opgenomen.

Daarnaast wordt met de Databank Risicobeoordeling Voedermiddelen en de daarmee samenhangende randvoorwaarden beoogd:

- a. het voorkomen van het gebruik van (*incidentele*) partijen van producten zonder een voorafgaande zorgvuldige risico- en leveranciersbeoordeling;
- b. het verhogen van de transparantie betreffende de productieprocessen en risicobeoordeling naar belanghebbenden in de dierlijke productieketen en naar de overheid;
- c. een handreiking voor bedrijven voor het uitvoeren van een adequate leveranciersbeoordeling;
- d. een handreiking voor bedrijven om een bedrijfsspecifieke risicobeoordeling c.q. gevarenanalyse te maken;
- e. een referentie voor auditoren bij de GMP⁺ certificatie.

3. Doel- en taakstelling

De doel- en taakstelling van dit project is:

- a. het beheer van een Databank Risicobeoordelingen Voedermiddelen (DRV) met generieke risicobeoordelingen van voedermiddelen die actueel zijn;
- b. het toegankelijk maken van deze databank voor alle belanghebbenden (bedrijven en certificatie-instellingen), en
- c. het bevorderen dat deze databank ook actief wordt gebruikt voor de waarborging van de veiligheid van de diervoeders en de auditing in de praktijk.

Van een optimaal functionerende databank is sprake indien:

- a. generieke risicobeoordelingen van alle relevante (d.w.z. in de praktijk van de veevoeding gebruikte) voedermiddelen in de databank zijn opgenomen, die periodiek (minimaal één keer per drie jaar) worden geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten in productieprocessen en kritische beheerspunten;
- b. door een goede communicatie is bereikt dat alle belanghebbenden bekend zijn met het bestaan van de databank;

- c. de databank actief wordt gebruikt door de GMP⁺- gecertificeerde bedrijven en door de auditoren van de certificatie-instellingen;
- d. er naar overheid en ketenpartijen transparantie is met betrekking tot de risicobeoordeling van producten en processen, zodat door toezicht-op-controle een verlaging van de overheidscontroles en daarmee gepaard gaande kosten wordt gerealiseerd.

4. Belanghebbende partijen

De belanghebbende partijen bij dit project zijn:

- a. GMP⁺-gecertificeerde bedrijven in de diervoederkolom die producten produceren, verhandelen en/of verwerken;
- b. certificatie-instellingen;
- c. de verwerkende industrie in de dierlijke productieketen;
- d. de overheid (LNV en VWA).

5. Randvoorwaarden en afbakening

Een belangrijke randvoorwaarde is dat dit projectplan in nauwe en open samenwerking met de bedrijven in de diervoedersector wordt uitgevoerd, die in eerste instantie de generieke risicobeoordelingen voor door hen te produceren of te gebruiken voedermiddelen aan dienen te reiken. Tevens is een goede informatie- en kennisuitwisseling met de bedrijven van belang om de generieke risicobeoordelingen op vergelijkbaar (detail)niveau te verkrijgen volgens eenzelfde format.

Een tweede belangrijke randvoorwaarde dat de risicobeoordelingen worden opgezet en uitgevoerd conform de in 2000 door TNO Voeding ontwikkelde Handleiding HACCP diervoedersector (GMP⁺ bijlage 15).

Het is ten derde van belang dat de risicobeoordelingen periodiek worden geactualiseerd op basis van nieuwe gegenereerde kennis uit (wetenschappelijk) onderzoek en door ervaringen en nieuwe inzichten in de praktijk. Het is wenselijk zoveel als mogelijk en praktisch haalbaar de aanbevelingen van de WUR¹ toe te passen. Een open samenwerking met de kennisinstellingen (met name RIKILT en RIVM) is daarbij gewenst.

Dit project is complementair aan de projecten I-1 en I-2, die betrekking hebben op de inhoud en de toepassing van het GMP+ certificatieschema diervoedersector 2006 door de bedrijven en door de certificatie-instellingen.

¹ Toets risicobeoordeling PDV en overzicht bestaande bedrijfseigen borgingssystemen in de diervoedersector, RIKILT-rapport nr. 2004.003 (maart 2004).

6. Aanpak, werkwijze en fasering

6.1 Algemeen

De uitvoering van het project vindt plaats in overleg met de Werkgroep DOS – HACCP. De Werkgroep valt onder zowel de Commissie Kwaliteitsbeleid Diervoedersector (CKD) als het Centraal College van Deskundigen Diervoedersector (CCvDD).

De Werkgroep DOS – HACCP bestaat uit deskundigen uit de verschillende geledingen van de diervoederkolom (inclusief de graanhandel en de maalindustrie).

Naast de reguliere leden van de werkgroep is er een groep van deskundigen die voor specifieke vraagstellingen (bepaalde producten, contaminanten en/of processen) op ad-hoc basis kunnen worden geconsulteerd.

De behoefte aan generieke risicobeoordelingen is er niet alleen voor de deelnemers aan GMP⁺:2006, maar ook vanuit de Belgische GMP-regeling van OVOCOM VZW. Er wordt gestreefd naar verregaande samenwerking tussen PDV en OVOCOM VZW (Brussel). Hierdoor kan enerzijds kennis met een grotere groep deskundigen worden gedeeld en kunnen anderzijds de beheerskosten over een groter aantal deelnemers worden gespreid.

Verder wordt in het kader van de gelijkwaardigheid van het GMP⁺-certificatieschema diervoedersector 2006 en het Duits Q&S-certificatieschema gestreefd naar een optimale afstemming van de DRV-lijst met de in Duitsland gehanteerde Positivliste van de DLG. Dit dient in elk geval in te houden dat een (waarschijnlijk) verdere detaillering van producten op de DRV-lijst niet conflicteert met de soms meer algemene benadering van de Positivliste.

6.2 Activiteiten in 2006

In 2006 zal de beschikbare capaciteit vooral nodig zijn om tot een (zover als mogelijke) afronding en actualisatie te komen van de risicobeoordelingen van producten waarvoor in 2004 of eerder een risicobeoordeling werd opgesteld en voor producten waarvoor in 2001 een risicoscan door TNO Voeding is uitgevoerd. Daarnaast zullen nieuwe, door betrokken bedrijven in te dienen risicobeoordelingen volgens de geldende werkwijze (met een effectieve doorlooptijd van 3 maanden) moeten worden behandeld.

In 2006 wordt de 'opschoningsactie' van de DRV-lijst afgerond, waarbij een aantal voedermiddelen wordt verwijderd, waarbij het gaat om doublures, e.d. Bij deze actie is ten behoeve van de in acht te nemen zorgvuldigheid terugkoppeling naar de betrokken sectoren in de diervoederkolom van belang.

6.3 Activiteiten in 2007 en daarna

a. Alle voedermiddelen op de DRV lijst voorzien van een passende omschrijving
De inzet is om in 2007 – ter vergroting van de transparantie - alle in de DRV voorkomende voedermiddelen van een adequate omschrijving (in overeenstemming met het Besluit Diervoeders) te voorzien. In een aantal situaties is het naar analogie van de Positivliste voor het onderscheiden van nauw verwante voedermiddelen uit een proces (bijv. tarwegries en tarweze-

melgrint) gewenst daaraan nutritionele grenswaarden en/of wettelijk vastgelegde kwaliteitscriteria toe te voegen.

b. Omzetten van bedrijfsspecifieke risicobeoordelingen van minerale grondstoffen in generieke risicobeoordelingen

Voor de minerale voedermiddelen is er sprake van een bedrijfsspecifieke vermelding op de DRV-lijst. In 2007 zal gestart worden met het, voor zover mogelijk, generiek maken van de risicobeoordelingen voor deze voedermiddelen.

c. Vertalen van de risicobeoordelingen in het Engels en Duits

Het is de bedoeling dat de in de databank opgenomen risicobeoordelingen drietalig (Nederlands, Engels, Duits) worden gepubliceerd. Het uitbesteden hiervan aan een vertaalbureau is, vanwege het specifieke karakter niet wenselijk. Tot en met 2006 kan hieraan beperkte aandacht worden gegeven. Per 2007 zal een vast percentage van de beschikbare tijd (20%) voor het vertaalwerk worden aangewend.

d. Opstellen van nieuwe en actualiseren van bestaande fact sheets

Een in 2007 ook te realiseren activiteit betreft het actualiseren van bestaande en het opstellen van nieuwe fact sheets voor een aantal ongewenste contaminanten. In deze en ook bestaande fact sheets dient te worden aangegeven of een gevaar betrekking heeft op de mens (consument van het dierlijk product), het dier en/of het milieu. Tevens dient de ernst van een gevaar te worden onderbouwd op basis van beschikbare literatuur, zo mogelijk gerelateerd aan de voor de diervoeding (in worst case situaties) relevante niveaus. Indien er geen wettelijke normen bestaan (van EU, nationale overheid, PDV) zal worden onderzocht of er goed gedocumenteerde wetenschappelijke aanbevelingen zijn; als dit het geval is zullen deze worden vermeld, terwijl tevens per geval zal worden getoetst in hoeverre het wenselijk is dat m.b.t. de contaminant in het kader van GMP+ normen worden opgesteld.

e. Periodieke onderhoudsherziening van de in de DRV opgenomen risicobeoordelingen

Het beheer van de databank is erop gericht dat van alle voedermiddelen actuele (generieke) risicobeoordelingen aanwezig zijn (d.w.z. dat deze voldoen aan de actuele stand van wetenschappelijke en praktische inzichten en de in de praktijk toegepaste productiemethoden). Dit betekent dat in de databank opgenomen risicobeoordelingen periodiek moeten worden herbeoordeeld. Hiervoor wordt een termijn van minimaal één keer per drie jaar aangehouden. Bij deze onderhoudsherziening zal zoveel mogelijk planmatig te werk worden gedaan, waarbij ook verschillende van de hierboven benoemde aspecten uitgevoerd worden, en zullen verwante productgroepen gelijktijdig aan deze onderhoudsherziening worden onderworpen. Bij deze onderhoudsherziening zijn aan aantal aspecten aan de orde, die tot gevolg hebben dat het hier om een omvangrijke activiteit gaat:

f. Implementatie van de nieuwe HACCP systematiek in de risicobeoordelingen

In 2007 zal het VB, na afstemming met de werkgroep DOS-DRV (en wellicht in een bredere groep), op basis van een door BKB aan te reiken document de nieuwe HACCP systematiek, zoals deze momenteel in de levensmiddelenindustrie wordt geïmplementeerd, starten met het in overeenstemming brengen van de bestaande risicobeoordelingen met deze nieuwe systematiek. Daarbij zullen de ervaringen met de bestaande, in 2000 door TNO Voeding ontwikkelde Handleiding HACCP diervoedersector worden betrokken.

Rekening houden met het van kracht zijn van een Basisvoorwaardenprogramma. Bij deze onderhoudsherziening zal er tevens van worden uitgegaan dat de GMP⁺ erkende een basisvoorwaardenprogramma, zoals beschreven in GMP⁺ 2006, hebben geïmplementeerd.

Daarnaast zijn nog de volgende aspecten aan de orde:

- a. De inschatting van de kans zal op de, dan nog aan de orde zijnde gevaren zoveel mogelijk worden gemotiveerd (o.b.v. literatuur dan wel een database met analysegegevens).
- b. In de herziene risicobeoordelingen worden adequate en correcte literatuur- en bronverwijzingen opgenomen.
- c. Het is van belang de systematiek van HACCP en risicobeoordeling binnen de levensmiddelen- en de diervoedersectoren beter op elkaar aan te laten sluiten.

7. Organisatie

Het Veevoederbureau van het PDV is belast met de uitvoering van dit projectplan. Het bureauhoofd is projectleider. Voorzien wordt in de inzet van een medewerker 4. Dit is één van de projectleiders van andere projecten, die niet als zodanig bij dit project wordt ingezet.

Tabel 1: Personele bezetting in direct productieve uren en fte's

Soort projectmedewerker	Aantal dpu per jaar / fte	2006	2007	2008	2009
Projectleider	1.220	100	100	100	100
Medewerker 4	1.220	40	40	40	40
Medewerker 3	1.440			-	-
Medewerker 2	1.525	1565	1565	960	380
Medewerker 1	1.660	-	-	-	-
Totaal		1.705	1.705	1100	520
Aantal fte's		1,1	1,1	0,7	0,4

8. Communicatie

De informatie-uitwisseling over de databank DRV vindt plaats via de website van het PDV en andere ICT-tools. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de voorzieningen ingevolge Programma V: Informatievoorziening en sectorcommunicatie.

Tevens is communicatie met de overheid (in het bijzonder het Ministerie van LNV en de VWA) en de vervolgschakels van groot belang. Dit geschiedt vooral via overlegplatforms (o.a. het CCvDD). In het kader van het tot stand te brengen van een Toezicht op controle – arrangement zullen de VWA en de AID toegang krijgen tot de databank.

Daarnaast zal in algemene zin via artikelen en lezingen over de voortgang en de resultaten van dit project worden gecommuniceerd.

De communicatie wordt planmatig uitgevoerd. Aanpassingen in de DRV-lijst en plaatsing van (nieuwe en aangepaste) risicobeoordelingen achter de LOGIN van de PDV-website worden drietalig (NL, Eng en Du) gecommuniceerd via de PDV Nieuwsbrief.

Naast de bovengenoemde informatievoorziening zal jaarlijks een openbaar verantwoordingsrapport worden opgesteld ten behoeve van de diervoedersector, de ketenpartijen en de overheid.

9. Begroting van baten en lasten

Tabel 2: Begroting (prognose) van baten en lasten 2006-2009 (in €)

	2009P	2008P	2007B	2006HB	2006B
Baten					
Financieringsheffingen	5.800	18.100	29.400	35.600	
Bestemmingsheffingen					
Retributies	100.000	100.000	83.000	125.000	68.800
Diensten aan derden					
Rente	2.800	3.600	4.900	3.100	-900
Niet-bestede diensten door derden					
Vergoeding opgedragen taken					
Overige baten					
Totaal baten	108.600	121.700	117.300	163.700	67.900
Lasten					
Personeelskosten	24.300	46.600	69.800	69.800	38.900
Reis-, verblijf- en representatiekosten	1.700	2.500	3.400	3.400	
Huisvestingskosten	1.600	3.100	4.700	4.700	5.700
Bureaunkosten	1.400	2.900	4.400	4.400	
Vergaderkosten	12.600	12.600	12.600	12.600	12.500
Financiële relaties					
Diensten door derden	6.100	11.700	17.500	17.500	
Overige lasten					
Doorbelastingen	16.300	39.400	44.700	21.300	23.600
Totaal lasten	64.000	118.800	157.100	133.700	80.700
Resultaat	44.600	2.900	-39.800	30.000	-12.800
Reserve per 1 januari	89.100	112.500	152.300	95.400	69.600
Vermogensmutaties	-85.700	-26.300		26.900	
Reserve per 31 december	48.000	89.100	112.500	152.300	56.800

9.1 Baten

De inkomsten voor dit project bestaan uit een (toegerekend) deel van de inkomsten uit retributie. In de in tabel 3 genoemde retributiebedragen is ook het aandeel voor project I-4 (Databank ongewenste stoffen) en dit project opgenomen. In de loop van 2007 zal een gedifferentieerde tariefstelling worden uitgewerkt.

Met ingang van 1 januari 2007 worden de retributietarieven met 20% verhoogd. Voor de basisvoorziening wordt een financieringsheffing ingesteld, die naar rato van de doorbelaste kosten van de basisvoorziening (2006HB 100%, 2007B 75%, 2008P 50% en 2009P 25%) wordt verdeeld naar de projecten. Het betreft hier de kosten van de projectleiders en de overige kosten (secretaris, secretariaatskosten, bestuurskosten en vergaderkosten).

De retributietarieven zullen in 2008 nogmaals met 20% verhoogd worden. Het uitgangspunt is dat de in het verleden gemaakte kosten voor de ontwikkeling en het beheer van het GMP-certificatieschema, die uit de algemene middelen (financieringsheffing) werden gedekt, terugverdiend moeten worden.

Met ingang van 2007 worden de kosten van de projecten V-1 (Informatievoorziening algemeen) en V-3 (Gestructureerde sectorcommunicatie) rechtstreeks aan de andere projecten toeberekend (zie paragraaf 9.2). De nog aanwezige reserves per 31 december 2006 zijn naar rato van het aantal fte's over de andere projecten verdeeld. Dit is zichtbaar gemaakt onder de post 'Vermogensmutaties'.

Door de verhoging van de retributietarieven ontstaat er een vermogenssurplus bij dit project. Via vermogensmutaties wordt het surplus van de reserves, voor zover deze 75% van de jaarlasten te boven gaan, overgeheveld naar de basisvoorziening.

Tabel 3: Retributietarieven 2006 (in €)

	Aantal locaties			
	1 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 15	16 e.v.
Standaard B01	350,00	262,50	175,00	105,00
Standaarden B02 t/m B05, B8 en B10	195,00	150,00	105,00	60,00
Aanvullende certificatie voor standaard B09.1 (graskippen)	25,00	25,00	25,00	25,00
Aanvullende certificatie voor standaard B09.2 (scharreldieren)	25,00	25,00	25,00	25,00

De scope van standaard B01 omvat de productie van, handel en op- en overslag in mengvoeders, voormengsels, voedermiddelen en toevoegingsmiddelen. Indien de productie slechts één productgroep betreft (ongeacht de handels- en/of op- en overslagactiviteiten) of indien de gecertificeerde bedrijfslocaties uitsluitend handelen in de genoemde productgroepen in combinatie met op- en overslagactiviteiten, dan geldt voor standaard B01 hetzelfde tarief als voor de standaarden B02 tot en met B05. Ook is er een korting van toepassing indien er meer activiteiten op één bedrijfslocatie gecertificeerd zijn. Voor de tweede certificatie is 50% en voor elke volgende certificatie 10% van de genoemde bedragen van toepassing.

Daarnaast zijn er nog inkomsten uit standaard B04.3: Hygiëncode binnenvaart. Elke ondernemer is verplicht een bedrag van respectievelijk € 30,00 (2006) en € 40,00 (2007 en verder) aan het productschap te betalen.

9.2 Lasten

De lasten voor dit programma bestaan voor een deel uit personeelskosten en daarmee samenhangende huisvestings-, reis- en verblijf- en bureaunkosten. Binnen het PDV worden daarvoor standaardtarieven aan programma's en projecten toegerekend, gebaseerd op de normatieve inzet voor een programma / project (zie tabel 4).

Tabel 4: PDV-tarieven voor projectmedewerkers op basis van 1 fte

	Projectleider	Medewerker 3	Medewerker 2	Medewerker 1
Aantal DPU/jaar	1.220	1.440	1.525	1.660
Uurtarief (DPU) in €	85	65	45	35
Reis- en verblijfkosten	10.000	2.112	2.112	0
Huisvestingskosten	4.700	4.090	4.090	4.090
Bureaunkosten	3.850	3.850	3.850	3.850
Opslag HPA facilitair ²	25%	25%	25%	25%

De opslag voor de facilitaire diensten van het HPA zijn nieuw, omdat die voorheen niet aan specifieke activiteiten werden toegerekend en werden gedekt door een financieringsheffing. De opslag HPA facilitair is in de begroting / prognose opgenomen onder 'diensten door derden'.

De kosten van de basisvoorziening (vanaf 2006 herzien) en – vanaf de begroting 2007 – van de projecten V-1 (Informatievoorziening algemeen) en V-3 (Gestructureerde sectorcommunicatie) zijn verdeeld over alle projecten die gebruik maken van de voorzieningen die door deze projecten worden geboden. Deze bedragen zijn opgenomen onder 'doorbelastingen'.

² Opslag op basis van de personeelskosten (= uurtarief * aantal dpu/jaar).